

عشق در جوامع نوین

(تبیین جامعه‌شناختی)

نشر لویه

عشق در جوامع نوین (تبیین جامعه‌شناختی) عادل ابراهیمی لویه - سلیمان میرزائی راجعونی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

ناشر: لویه

تیراژ: ۱۱۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۴-۰۰۶-۲

بهاء: ۲۵۰۰۰ تومان

رشته‌شناسه	: ابراهیمی لویه، عادل، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: عشق در جوامع نوین (تبیین جامعه‌شناختی) عادل ابراهیمی لویه، سلیمان میرزائی راجعونی.
مشخصات نشر	: تهران: لویه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ س.؛ مصور، جدول، نمودار؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۴-۰۰۶-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپ
موضوع	: عشق -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Social aspects -- Love
موضوع	: عشق
موضوع	: Love
شناسه افزوده	: میرزایی راجعونی، سلیمان، ۱۳۴۶ -
رده بندی کنگره	: HM۱۱۰۶/الف۵ع۲ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۳۰۲/۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۴۸۸۸۶

نشر لویه: انقلاب خیابان فرصت روبروی مدرسه مبتکران پلاک ۵۶

۰۹۱۲۱۳۲۸۹۳۱

فهرست مطالب

۱۱	پیش سخن
۱۷	فصل اول: انواع عشق و عاشق شدن
۱۷	۱-۱. تعریف عشق
۲۴	۲-۱. عشق در بسترهای اجتماعی تاریخی
۲۴	۱-۲-۱. کنترل اجتماعی عشق
۲۵	۲-۲-۱. دیدگاه‌های باستانی و سنین نسبت به عشق
۲۹	۳-۱. شیوه‌های مفهومی‌سازی عشق
۲۹	۱-۳-۱. عشق شهوانی در برابر عشق مزاحمتی
۳۱	۲-۳-۱. سبک‌های عشق
۳۲	۳-۳-۱. نگاه مثلی به عشق
۳۳	۴-۳-۱. عشق رومانتیک در برابر عشق واقعی
۳۴	۵-۳-۱. گونه‌شناسی عشق
۳۶	۴-۱. مجموعه عشق رومانتیک
۴۱	۵-۱. عاشق شدن
۴۴	۱-۵-۱. عاشق شدن چیست؟
۴۵	۶-۱. افراد عادی چگونه عشق را تفسیر می‌کنند؟
۴۶	۷-۱. تفاوت عاشق شدن با میل جنسی قوی
۴۷	۸-۱. تنوع در عاشق شدن

۴۸	۱-۸-۱. شخصیت
۴۸	۲-۸-۱. جنسیت
۵۰	۳-۸-۱. بستر فرهنگی
۵۴	۹-۱. میزان عاشق شدن
۵۵	۱۰-۱. جبران شدن یا جبران نشدن عشق
۵۶	۱۱-۱. جذب رومانتیک
۶۰	۱۲-۱. آثار عاشق شدن
۶۲	۱۳-۱. پویایی عملکرد عاشق شدن
۶۳	۱-۱۳-۱. عشق به عنوان احساس
۶۴	۲-۱۳-۱. عشق به عنوان دلبستگی
۶۵	۱-۱۳-۱. عشق به عنوان یک داستان
۶۵	۱۳-۱. رملیاف تحولی
۶۶	۱-۱۳-۱. عشق به عنوان نوشتن
۶۷	منابع فصل
۷۹	فصل دوم: نظریات اجتماعی عشق و ردواج
۷۹	۱-۲. صورت‌بندی صمیمیت در جهان نوین
۸۴	۲-۲. نظریه‌های منشاء عشق
۸۴	۱-۲-۲. نظریه تحولی
۸۵	۲-۲-۲. نظریه یادگیری
۸۷	۳-۲-۲. نظریه جامعه‌شناختی
۸۸	۴-۲-۲. نظریه روانی-جنسی
۸۸	۵-۲-۲. نظریه بیوشیمیایی
۸۹	۶-۲-۲. نظریه دلبستگی
۹۱	۳-۲. نظریه‌های نحوه عملکرد عشق
۹۱	۱-۳-۲. نظریه مثلثی عشق
۹۵	۲-۳-۲. نظریه بسط خویش شدن عشق آرون
۹۵	۳-۳-۲. نظریه چرخ عشق رایس
۹۷	۴-۳-۲. نظریه فیلتر عشق‌ورزی کرکاف و دیویس
۱۰۰	۵-۳-۲. نظریه انگیزه-ارزش-نقش مورستین

۱۰۲	۴-۲. نظریه‌های ازدواج
۱۰۳	۱-۴-۲. ایستگاه‌های ازدواج
۱۰۴	۲-۴-۲. نظریه ستیز گود
۱۰۶	۳-۴-۲. الگوی فرایند بین‌الاشخاص
۱۰۹	۴-۴-۲. نظریه مبادله اجتماعی بیکر
۱۱۰	۵-۴-۲. نظریه بازارهای ازدواج
۱۱۳	۶-۴-۲. قول و قرار آنلاین
۱۱۴	۵-۲. ارات نظم کلان بر عشق و ازدواج
۱۱۵	۱-۲-۲. نیروهای اقتصادی
۱۱۵	۲-۵-۲. نیروهای فرهنگی
۱۱۷	منابع فصل

۱۲۱	فصل سوم: فهم جامع‌شدن ختی / رابط عشقی در مدرنیته متأخر
۱۲۲	۱-۳. عشق و ازدواج از نگاه نظریه‌های جامعه‌شناختی
۱۲۲	۱-۱-۳. نظریه‌های خرد جامعه‌شناختی
۱۲۹	۲-۱-۳. نظریه‌های کلان جامعه‌شناسی
۱۳۷	۲-۳. گفتمان عشق
۱۳۸	۱-۲-۳. تبیین روایت‌های کلان و واقعیت‌ها
۱۳۹	۲-۲-۳. گفتمان چیست؟
۱۴۰	۳-۲-۳. گفتمان به عنوان دانش / قدرت
۱۴۲	۴-۲-۳. ساختن و بازسازی گفتمان
۱۴۳	۳-۳. عشق نوین متأخر
۱۴۴	۱-۳-۳. مفاهیم اساسی در نظریه‌های عشق نوین متأخر
۱۴۶	۲-۳-۳. فرایندهای فردیت‌سازی
۱۴۸	۴-۳. ثبات و تغییر
۱۴۹	۱-۴-۳. مدرنیته و واحد خانواده
۱۵۰	۲-۴-۳. فردیت‌سازی در مدرنیته متأخر
۱۵۲	۵-۳. نقد و بررسی جامعه‌شناسی صمیمیت
۱۵۳	۶-۳. قدرت‌های گفتمانی عمده میدان
۱۵۴	۱-۶-۳. رژیم گفتمانی عشق رومانتیک در مدرنیته متأخر

۱۵۶	۳-۶-۲. اخلاق گفتمانی آزادی فردیت یافته
۱۵۸	۳-۷-۷. تعارضات و ستیزها
۱۵۸	۳-۷-۱. فرهنگ توده پسند و متن گفتمانی
۱۵۹	۳-۷-۲. مخاطرات عشق
۱۶۰	۳-۷-۳. خطر متمرکز بر خویشتن
۱۶۱	۳-۷-۴. اخلاق آزادی اراده
۱۶۲	۳-۷-۵. خطر متمرکز بر خود رابطه
۱۶۳	۱-۷-۶. اجزای مسلم عشق رومانتیک
۱۶۴	۳-۷-۷. راهبردهای کاهش خطر
۱۶۶	۳-۸-۸. مبنی‌های مدرنیته متأخر
۱۶۸	۳-۸-۱. جدید حیات دوستی
۱۶۹	۳-۸-۲. احس‌های ارائه شده
۱۷۱	منابع فصل

فصل چهارم: تحول بزرگ عشق و پیدایش بازارهای ازدواج

۱۷۳	۴-۱. تحول معماری انسان
۱۷۳	۴-۲. اجزای فرهنگی معماری
۱۷۵	۴-۳. کاراکتر و اکولوژی اخلاقی انتخاب رومانتیک
۱۷۷	۴-۴. عشق کاراکتر و کاراکتر عشق
۱۷۹	۴-۵. عشق‌ورزی به عنوان یک بافت اجتماعی
۱۸۵	۴-۶. قواعد شناخته شده و ناشناخته
۱۸۸	۴-۷. سازگاری نشانه‌ای
۱۹۱	۴-۸. منافع به عنوان شهوت
۱۹۳	۴-۹. شهرت و حفظ عهد و پیمان
۱۹۵	۴-۱۰. تحول بزرگ بوم‌شناسی رومانتیک: پیدایش بازارهای ازدواج
۱۹۷	۴-۱۰-۱. جنسی‌سازی و روانشناسی کردن انتخاب‌های رومانتیک
۱۹۸	۴-۱۰-۲. بازارهای ازدواج و میدانی جنسی
۲۱۲	منابع فصل
۲۲۱	

فصل پنجم: عشق امری شخصی یا سیاسی؟

۲۲۵	۵-۱. اهمیت سیاسی پرداختن به عشق
۲۲۵	

۲۲۷	۲-۵. فرصت‌های سیاسی برای گفتگو درباره عشق
۲۲۷	۳-۵. چرا ما به آزادسازی نیازمندیم؟
۲۳۱	۴-۵. احتمالات و فرصت‌های سیاسی مرتبط با بررسی عشق
۲۳۳	۵-۵. رهیافت‌های مربوط به عشق رومانتیک در سنت مارکسیستی اولیه
۲۳۴	۶-۵. رومانتسیسم و مارکسیسم دیالکتیکی
۲۳۴	۱-۶-۵. گام‌های اندیشیدن در باب عشق
۲۳۸	۲-۶-۵. از «خودجوشی پرولتاریایی» تا فراگیری عشق سوسیالیستی تولیدی
۲۴۵	۷-۵. عشق، محافظه کارانه: آیا عشقی نابرابر است؟
۲۴۶	۱-۷-۵. نگرش محافظه کارانه
۲۴۷	۸-۵. وضعیت انون
۲۴۹	۹-۵. برابری
۲۵۰	۱۰-۵. نظر اسکروتن درباره عشق
۲۵۲	۱۱-۵. آرای اسکروتن درباره مردان و زنان
۲۵۴	۱۲-۵. عشق پدیده‌ای شخصی، سیاسی؟ رهایی بخش؟
۲۵۶	منابع فصل
۲۵۹	سنجش سبک‌های عشق جان لی

پیش سخن

عشق به عنوان یک پدیده زیستی-اجتماعی از ابتدای زندگی اجتماعی بشر مورد توجه انسان‌ها بوده و هر کسی با رجه به نوع تجربه عشقی و میزان دانش خویش آن را وصف کرده است. برخی از این توصیفات را ملاحظه می‌کنید:

عشق امری ابدی و روانی است. عشق دیرازه کتاب زندگانی است. عشق امری شخصی است. عشق مانند رنگ‌های رنگین کمان است. عشق بسان پلی مرتفع و لرزان است. عشق زنجیری شیرین است. عشق میدان مین است. عشق امری سیاسی است. عشق مخالف میل قدرت است. عشق رهایی بخش است. عشق دسیسه پیچیده پدرسالاری است. عشق ارزش تجاری شده در جهان قدرت سیاسی است. عشق مهم‌ترین، ارزشمندترین و دردناکترین احساس انسانی است. عشق عنصر اساسی تشکیل اجتماع است. عشق یک منبع امنیت در اجتماعات، گروه‌ها، روستاها و تعاونی‌هاست... در این رابطه شاعر می‌گوید:

در میان این همه غوغا و شر عشق یعنی کاهش رنج بشر
عشق یعنی مشکلی آسان کنی دردی از درمانده‌ای درمان کنی
آری! عشق رمزی در دل است شرح و وصف عشق کاری مشکل است
به لحاظ تاریخی عشق مفهومی است که دائماً بدون اینکه نظریه‌پردازی شود
مورد استفاده قرار گرفته و به تأسی از تغییرات بوجود آمده در سیاست‌های
عشق‌ورزی و نهاد خانواده، ارزش و اهمیت آن دچار نوسانات گوناگونی شده است.

عشق از قوی‌ترین سائق‌های وادارنده در زندگی انسان است و به عنوان موضوعی روانی، غیرقابل سنجش و سرکش تلقی شده است. حوزه‌ای که مورد توجه هنر، ادبیات و فلسفه قرار گرفته و کمتر به علم ربط داشته و بیشتر برای جستجوی لذت دنبال می‌شده است.

در واقع قرن بیست و یکم نشان دهنده یک نقطه چرخش اندیشیدن در باب عشق است و این چرخش متأثر از منازعات گسترده و حل نشده اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جاری بر سر برداشت‌های مختلف و متنوع از صمیمیت، امور جنسی و برقراری پیوند و وصلت است. امروزه دانشگاه‌ها فرمول‌بندی مفاهیم جدیدی از عشق را به عنوان مکانیسم‌های اجتماعی قوی برای تغییر و به عنوان یک موضوع شناخت، شروع کرده‌اند. در مواجهه با رسد سکولاریسم و تغییر بستر نهادهای سنتی و تحولات روانی رخ داده در مفهوم عشق، به عنوان یک عاطفه انسانی ضروری، مطالعات جامعه‌شناختی عشق اکنون در دست کار قرار دارد. در این رابطه، «جامعه‌شناسی پسا دورکیمی»^۱ درباره پتانسیل‌های انقلاب صمیمیت که اخیراً در حال متحول ساختن نهاد خانواده می‌باشد، حرف می‌زند و بر روان‌پریشی انسان بین فرد و جمع در میان انسان‌ها تأکید دارد. شناخت جدید و توجه به اهمیت اجتماعی-احساسی عشق در همه شکل‌های «دیگرجنس‌گرایی»^۲ خانواده بیانگر این مطلب است که حل مشکلات بشریت در دنیای امروزی در زمینه‌های مختلف بوم‌شناسی، اجتماعی-اقتصادی، سیاسی و امنیتی نیازمند همکاری میان تمام حوزه‌های شخصی، فرهنگی، ملی و جهانی است.

در حالی که توجه به اهمیت اجتماعی-احساسی عشق اکنون در رشته‌های مختلف دانشگاهی آشکار گردیده است، مطالعات عشق بیشتر منعکس کننده حوزه‌های علایق دانش هستند و بر روی تنش‌های نظری اساسی موجود در مطالعات خانواده متمرکزند که این امر نیز راه‌های مهم ارتباط بین محققان را فراهم می‌سازد.

آنچه که در کانون توجه مؤلفان کتاب حاضر قرار داشته، بررسی بستر اجتماعی-تاریخی ظهور نوع خاصی از عشق به نام «عشق روماتیک»^۳ و پیامدهای

1. Post-Durkheimian Sociology

2. Heterosexuality

3. Romantic Love

آن در طی سه قرن اخیر در جوامع نوین بوده است. همانطور که مطالعات تاریخی متعدد و اسناد گردآوری شده توسط قوم‌نگاران نشان می‌دهند عشق‌ورزی و تجربه عشقی به مقدار زیادی متأثر از بستر تاریخی و فرهنگی است که در آن عمل می‌کند. از نظر ما «عشق رومانتیک» به همراه یک تجربه تاریخی خاص فرهنگ غربی که به عنوان یک چارچوب احساس جهانی مورد استفاده قرار می‌گیرد نتیجه مفروضات قوم‌مداری و غیرتاریخی است. «عشق رومانتیک» به عنوان یک ایدئولوژی جهانی عشق و زیبایی «اقتصاد سیاسی احساس»^۱ که در بردارنده ارزش‌ها، معانی و تجربه یکسان احساس است نه تنها بوسیله فرهنگ بلکه توسط ساختارهای قدرت شکل گرفته است در این باره لازم است توجه داشته باشیم که همه انواع جریان‌ها، افراد، سرمایه‌ها، ایده‌ها، کالاها و غیره که از ویژگی‌های جهانی‌سازی‌اند به شیوه متوازن در حال گردش نیستند. بنابراین از یک‌سویه، شکل‌ها، زبان و دیالوگ‌های عشق غربی حداقل به صورت تصنعی می‌توانند به آسانی در سراسر جهان ظاهر گردند، اما از سوی دیگر شباهت‌هایی که می‌یابیم تنها محصول جهانی‌سازی بلکه نتیجه تحولات اقتصادی و اجتماعی خاصی هستند.

عشق رومانتیک که ریشه‌هایش از عشق شهوانی یونان باستان، عشق با وقار قرون وسطی و عشق غربی پر زرق و برق قرن هجدهم تغذیه می‌کند، نوعی ابزار ایجاد شده از سوی اروپای غربی بوده که توسعه یافته است. قرون هجدهم و نوزدهم در سراسر جهان توسعه یابد و در قرن بیستم با استفاده از تکنولوژی رسانه‌ای و پیدایش جامعه مصرف‌کننده، این عشق به یک الگوی ایدئال مسلط در آید. این ایدئال اساساً با «فردگرایی عاطفی»^۲ و «آزادی فردی»^۳ که توسط رومانتیسیسم فراهم شده بود، پیوند و رابطه دارد. در نتیجه مدل‌ها، ارزش‌ها، همسری، روابط عشقی محض یا وصلت عشقی شکل گرفتند که با سنخ‌های ازدواج متعارف و «تدارکی»^۴ رایج در جوامع سنتی، ماقبل صنعتی، کشاورزی و ماقبل مدرن در تضادند.

-
1. Political Economy of Emotion
 2. Affective Individualism
 3. Individual Freedom
 4. Arranged

در مدل سنتی، ازدواج و تولید مثل خانواده رابطه تنگاتنگی با روابط اجتماعی و خویش و قومی داشت و مرکزی برای روابط احساسی و عاطفی نبود. اصل اساسی این نوع ازدواج پیگیری «بازتولید اجتماعی»^۱ بود و از این رو، بر برابر بودن همسران تأکید داشت و نقش اساسی را والدین در انتخاب همسر ایفاء می‌کردند. ازدواج ساختاری برای حفظ اساسی یا افزایش مالکیت دارایی بود و این نقش بتدریج در نظام سرمایه‌داری از بین رفت. بنابراین، درحالی‌که مدل‌های عصر وسطایی و سنتی بر این فرض استوار بودند که اساساً بین عشق و ازدواج سازگاری وجود ندارد، ایدئولوژی رمانتیک قرن نوزدهم بر این فرض استوار شد که این دو جدایی‌ناپذیرند.

به اصطلاح جامعه‌شناختی، پیدایش عشق رمانتیک در بستر انقلاب‌های بورژوازی و صنعتی که مبان مدل عشق‌ورزی پیشین را تضعیف و دگرگون نمودند، تنظیم گردیده است. با ادخال فزاینده پیوندهای اجتماعی ساخت دهنده جوامع سنتی در اثر فشار بسترهای سرمایه‌ری، افراد بطور روز افزون دچار فردیت شدند یعنی، آنها خودشان را منحصر و متفاوت از دیگران می‌دیدند و عشق‌ورزی را به عنوان چیزی منحصر به فرد و شخصی نمی‌آوردند که قابل انتقال نبود. این امر به نوبه خود، بطور قطع و جدایی‌ناپذیر ازدواج به عشق پیوند زد و ازدواج به شدت امری خصوصی شد و معنا و کارکرد اجتماعی‌اش را از دست داد و به عنوان پاسخی به میل جدید صمیمیت در نظر گرفته شد. به علاوه، با پیدایش فروپاشی اجتماعی فزاینده، ازدواج به کانون روابط، احساسات و عواطف اصیل انسان تبدیل شد. به نظر می‌رسد که عشق رمانتیک یکی از پایه‌های اصلی مشروعیت بخش به اساسی‌سازی نقش‌هاست و این جداسازی نقش‌ها توانست مبانی جامعه صنعتی و بعدها نمایی هر چه بیشتر جامعه مصرف کننده را فراهم سازد. همین‌طور، عشق رمانتیک به یک عنصر اساسی برای معنا بخشی به جنسیت و روابط جنسی است.

از سوی دیگر عشق رمانتیک بر این فرض استوار است که فقط یک شخص در جهان وجود دارد که در تمام سطوح متناسب شماسست و این همان «نیمه دیگر»^۲ شما می‌باشد. همه این مفروضات می‌گویند که شما می‌توانید با فرد دیگر براساس

1. Social Reproduction

2. Other Half

یک سری کیفیت‌های ذاتی روابط عاطفی پایدار برقرار سازید. بنابراین، عشق رومانتیک بر ایده‌آل‌سازی معشوق و توافق متقابل زوج جهت ماندن در کنار هم برای همیشه (چه بد و چه خوب)، استوار است.

وجود فاصله بین آرمان رومانتیکی و اکثر رفتارهای عشقی، تعارض و تغییرشان در همه حوزه‌ها از زمان ظهور و سلطه عشق رومانتیک در قرون هجدهم و نوزدهم، نیاز به فراهم کردن بینش‌ها و تحلیل‌های جدید درباره اعتبار و تحولات عشق را شدیدتر ساخت. عشق نسبت به بستر اجتماعی-تاریخی که در آن اتفاق می‌افتد مصون از تغییر نیست. بنابراین، مؤلفان کتاب حاضر، تحولات عشق در جوامع نوین را با توجه به تغییرات رخ داده در جوامع مذکور تحلیل می‌کنند. به همین دلیل، چارچوب تحلیل ما، رباب عشق و تحولات آن، سرمایه‌داری و ظهور پست مدرنیسم همراه با جهانی‌سازی، است. در اینجا به‌رغم تنوع بسترهای جغرافیایی، برداشت‌های غربی از عشق تمایز داریم. از میان جامعه‌شناسان نظریه‌پرداز در زمینه عشق و پیامدهای آن بیشتر از همه به آی «آنتونی گیدنز»^۱، «بک جرنشیم»^۲، «ایوا ایلاز»^۳، «الگزندرا کولاتتای»^۴ و «زیگموند بوم»^۵ متمرکز شده‌ایم.

از این‌رو، تأکید داریم که عشق یک پدیده زیستی-اجتماعی است، لذا مطالب آورده شده در این اثر به پنج فصل تقسیم شده است.

فصل اول: انواع عشق و عاشق شدن. در این فصل آغاز به معانی مختلف عشق در جوامع و ادوار مختلف، گونه‌شناسی‌های مختلف عشق در میان اندیشمندان و معانی عشق در ادبیات فارسی آمده است و قسمت دوم این فصل به دایند عاشق شدن، انواع عاشق شدن، نظریات مربوط به عاشق شدن و پیامدهای مثبت و منفی آن اختصاص یافته است. فصل دوم: نظریات اجتماعی عشق و ازدواج. از آنجایی که خانواده محصول فرایند عشق‌ورزی و ازدواج است، انواع نظریات اجتماعی مرتبط با منشأ عشق و عشق‌ورزی، نحوه عملکرد عشق، فرایند انتخاب همسر و آثار نظام

1. Antony Giddens

2. Beck-Gernsheim

3. Eva Illouz

4. Alexandra Kollontai

5. Zygmunt Bauman

کلان بر عشق و ازدواج تشریح شده است. فصل سوم: فهم جامعه‌شناختی روابط عشقی در مدرنیته متأخر. در قسمت اول این فصل نظریه‌های سطوح خرد و کلان جامعه‌شناسی مرتبط با عشق و ازدواج آورده شده است. قسمت دوم فصل که به بررسی انواع گفتمان‌های عشقی اختصاص یافته، نقد و بررسی جامعه‌شناختی صمیمیت، انواع آسیب‌ها و مخاطرات هر گفتمان عشقی و راه‌های برون رفت از آنها تبیین گردیده است. فصل چهارم: تحول بزرگ عشق و پیدایش بازارهای ازدواج.

در این فصل کوشش شده تا نشان داده شود که طی سه قرن اخیر در اثر کدام رامل جامعه‌شناختی «بوم‌شناسی و معماری انتخاب جنسی»^۱ دچار تحول عمیق شده و این تحولات به چه آمده در حوزه عشق، بر نظام‌های قشربندی جوامع و تحرک اجتماعی افراد چه اثری داشته و این روند چگونه باعث «تزلزل»^۲ بنیان خانواده شده است. فصل پنجم: عشق امروزی شخصی یا سیاسی؟ فصل آخر کتاب به یکی از موضوعات جدید و بحث‌برانگیز اختصاص دارد و آن رابطه عشق و سیاست است. در اینجا نظرات موافقان و مخالفان وجود رابطه بین عشق و سیاست تشریح شده است و تقریباً یک نکته مشترک در میان نظریه‌پردازان وجود دارد و آن نیروی تغییر دهنده‌ای است که عشق از آن برخوردار است. می‌تواند موجب تحول جوامع و افراد شود.

در پایان مؤلفان به این جمع‌بندی رسیده‌اند که عمل عشق‌ورزیدن در یک بستر تاریخی، اجتماعی و طبقاتی رخ می‌دهد، از آن بستر می‌پذیرد و بر آن تأثیر می‌گذارد و از آنجایی که ما انسان‌ها در درون نهادها، متکلف مذهبی، مدنی و سیاسی زندگی می‌کنیم بطور قطع، عشق‌ورزی و معنای آن رابطه تنگاتنگی با سیاست دارد و تنظیم امور یک ملت از سوی دولت (از جمله سیاست کودکان و پایداری جامعه) مستلزم بهره‌برداری از «عشق به خانواده» و «عشق به وطن» است. کلام آخر اینکه نه تنها اداره سیاسی جامعه بلکه پیش‌برد هر هدفی نیازمند عشق است. بنابراین، می‌توانیم بگوییم «همه آنچه که نیاز دارید عشق است».

عادل ابراهیمی لویه - سلیمان میرزائی راجعونی

بهار ۱۳۹۶